

С Т А Н О В И Щ Е

От: ПРОФЕСОР Д-Р ГЕОРГИ ФИЛИПОВ ГЕНОВ; Катедра „Международни отношения“, УНСС; научна специалност ”05.05.15 Международно право и международни отношения”

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен доктор по научна специалност „Международно право и международни отношения” с шифър: 05.05.15 в ЮЗУ „Неофит Рилски”.

Автор на дисертационния труд: **МИРАНДА НЕХАС БЕДЖЕТИ**

Тема на дисертационния труд: **ЕВРОПЕЙСКАТА ИНТЕГРАЦИЯ НА ЗАПАДНИТЕ БАЛКАНИ (НА ПРИМЕРА НА МАКЕДОНИЯ, АЛБАНИЯ И КОСОВО)**

Научен ръководител: Доц. д-р СТОЯН БАРАКОВ

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1220/23.05.2013 на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски”

1. Информация за дисертантката

Дисертантката се е обучавала по докторска програма в Катедра „Международно право и международни отношения” към Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски” по научна специалност ”05.05.15 Международно право и международни отношения”. Обучението е осъществено през периода 2009-2013 г.

Дисертантката е магистър по международни отношения на ЮЗУ (2004-2008). От септември 2010 г. е асистент по политология в Катедрата по публична администрация - SEEU, Тетово, Македония.

От представената документация е видно, че се спазени изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение – при зачисляването в докторантура и при откриването на процедурата за защита.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Оценявам ръкопис на дисертационен труд с общ обем 251 стандартни страници (227 страници текст–изложение и 22 страници обща и специална библиография като Използвана литература), структуриран в Увод, пет небалансирани глави, всяка завършваща с изводи и Заключение.

Темата, по-конкретно обектът на изследване (основополагащи теми и проблеми на международните отношения и на външната политика - интерпретирани вярно и точно само в тясна връзка с други области и отрасли: икономика, социална сфера, сигурност и безопасност и т.н.; в този контекст изключително важни за всички държави от Западните Балкани са и междуетническите отношения), е несъмнено актуална и от практико-политическа важност за елитите и обществата на трите страни.

Цел на изследването е подготвянето на обективен и безпристрастен анализ на данните и фактите, въз основа на който да се предложи адекватна прогноза и реалистична визия за европейската интеграция на Западните Балкани (не е формулирана теза и конкретни изследователски задачи).

Ръкописът оставя впечатлението за структурна и тематична еkleктичност, за предпочитание към хронологично представяне на събития в ущърб на анализа.

Дисертационният труд е изграден върху солидна информационна база. Списъкът на „използваната” литература включва 379 заглавия (документи, монографии, студии, статии) на 11 /!/ езика. Това го прави своеобразен тематичен сборник/справочник по третираната проблематика.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Първа глава е посветена на миналото, настоящето и бъдещето на европейската идея. Анализира се състоянието на ЕС в началото на новото хилядолетие; политиката на Съюза към балканските държави до началото на демократичните промени и днес, както и „турската политика” на ЕС.

Предмет на изследване във втора глава е Република Македония. Основните акценти са поставени върху раждането на новата балканска държава; статуса на втория по брой етнос в нея – албанския; шансовете за интеграция в европейските структури в контекста главно на споровете с Гърция и с България.

На Албания е посветена трета глава (66 стр.). В нея се анализират няколко важни подтеми: радикалната външнополитическа преориентация, която превръща някогашната самоизолирала се европейска страна от маргинал във фаворит на САЩ. Анализирани са и някои фактори, които формират негативни внушения за европейската перспектива на страната.¹

В четвърта глава е направен кратък преглед на борбата на косовските албанци за независима суверенна държава, както и основните етапи, през които преминава тази борба: трансформацията на бившата Автономна област в състава на Сърбия; от Дейтън до Рамбује и от „хуманитарната интервенция” на НАТО през 1999 година до обявяването на независимостта на Косово.

В глава пета се разглежда европейската перспектива на Западните Балкани като цяло и на включените в тях държави – както посочените в заглавието (Албания, Косово и Македония), така и на Босна и Херцеговина, Сърбия, Хърватия и Черна Гора.

В заключението е направен опит за обобщение на анализите и изводите в отделните глави и за прогнозиране на бъдещото развитие на Западните Балкани и на съставлящите страни. Сред постигнатите основни научни и/или научно-приложни резултати ще откroим следното:

В дисертационния труд е направен опит да се анализира настоящето и да се прогнозира бъдещето на Западните Балкани като цяло и на държавите, които го съставят поотделно. По дефиниция това бъдеще се свързва с тяхната европейска и евроатлантическа перспектива, с пълноправното им членство в НАТО и в ЕС. Процесът на евроатлантическата интеграция „заикля”, когато на дневен ред излиза проблемът за приемането на останалите държави от Западните Балкани. Тяхната евроатлантическа перспектива видимо се е усложнила и отдалечила.² Барьерата, която Гърция двукратно поставя пред

¹ т.нар. „скандал с продължение”, спекулациите с „Велика Албания” и др.

² Приемането на Косово в НАТО в момента въобще не се обсъжда официално поради

Македония - да получи покана за членство в НАТО, в момента изглежда непреодолима. Основната причина е условието на Атина Скопие да се откаже от използването на „названието Македония”. Евроатлантическата перспектива на Македония се **отдалечава** и поради експлицитно изразеното през 2012 година предупреждение от България, че страната няма да бъде приета в НАТО и в ЕС, ако не прекрати антибългарската реторика и не промени отношението си към своите граждани с българско самосъзнание.

Изброените аргументи за евроатлантическата съдба на държавите от Западните Балкани са напълно валидни и при разсъжденията за тяхната европейска перспектива. Досегашната практика (без да е официално формулирана и аргументирана) потвърждава, че приемането в ЕС се предхожда от пълноправното членство в НАТО. В момента няма сериозни индикации, че тази практика ще бъде променена.

Първо се отделя внимание на съществуващите все още **открити и спорни въпроси**: между Гърция и Македония; между Македония и Албания; между България и Македония. На второ място са проблеми, общи за всички държави от Западните Балкани: слабости в съдебната система; корупция във високите етажи на властта; недостатъчно ефективна борба с организираната престъпност. Лесно обяснима е поради това изострената чувствителност на ЕС към тези проблеми и намерението му да не допусне внасяне на тези проблеми на своя територия. Ето защо така вероятно **ще се отдалечи** твърде сериозно приемането в ЕС на нови държави от Балканския регион. Решение има, но при изпълнение на едно задължително условие: категорично и реално (не само декларативно) желание на държавите-кандидатки да изпълнят всички предварително дефинирани изисквания и критерии, за да се присъединят към европейските структури; същевременно държавите-членки на ЕС също да потвърдят своята искрена готовност да приемат западно-балканските страни, без да им поставят нови, неосъществими изисквания и непреодолими бариери, без да променят предварително установените правила и изисквания и да въвеждат нови.

Поради наличието на посочените вече открити и спорни въпроси между страните от Западните Балкани и особено поради ***опасността приета вече държава да възпрепятства членството на следваща държава-кандидатка*** практиката да се приемат отделни държави може да се окаже непродуктивна, дори контрапродуктивна. Много по-подходящо (поне в настоящия момент) изглежда ***приемането на всички западнобалкански държави в пакет***.

Използваната методология, както е обявено, е интердисциплинарният подход и инструменти за анализ: исторически, политологичен и пр. Всъщност става дума за ретроспективен (историзиран) политологичен анализ.

Имаме основание да считаме, че поставената цел и произтичащите естествено от нея задачи като цяло са изпълнени.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

нестабилната вътрешна ситуация и външнополитическото ѝ ситуиране/признание.

На основание представения текст мога да **ПОТВЪРДЯ** претенциите за принос както следва:

- Към момента дисертационният труд е новаторски по своя характер (нови знания и обогатяване на съществуващи знания, вкл. за първи път у нас, а и не само у нас) – у нас и в държавите от Западните Балкани досега липсва **пълно** монографично авторско изследване по проблемите на европейската и евроатлантическата интеграция на региона като цяло и на съставлящи го страни поотделно.

- В труда са систематизирани и анализирани основните етапи от развитието на европейската идея и нейната практическа реализация (ЕС) на територията на Балканския полуостров, по-конкретно на държавите от Западните Балкани и преди всичко - Албания, Косово и Македония – нови знания и обогатяване на съществуващи знания.

- Направен е опит въз основа на богат емпиричен материал да се прогнозира европейската перспектива на цитираните държави.

- Дисертационният труд по назначение има и практико-приложен характер. Негови преки потребители конкретно биха могли да бъдат главно преподаватели по международни отношения, студенти в специалности като балканистика, европеистика, история, международни отношения, както и, дано, дипломати, държавни служители и експерти.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Трите публикации дават основание да се счита, че резултатите от дисертационното изследване са достатъчно публично апробирани.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът има всички изисквани структурни реквизити, съдържа справка за приносите и списък публикации по дисертацията. Представя пълно съдържанието на ръкописа и изводите (в уникалния обем от над 100 /!/ стандартни страници).

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Наложителна е била обща научна редакция – дисертацията като съдържателен текст не може да е подчинена на целите на, примерно, учебно помагало. Критики търпи и научният апарат – цитиране и бележки под линия (необходима е била и техническа редакция).

Глава първа (Европейската идея – минало, настояще, бъдеще) е излишна (нищо ново в историческите обзори) – не подкрепя претенциите за приноси и е твърде обилно въведение към темата (освен казаното в Увода). Не на място е и §1.3. – освен ако имплицитно не се

- свързва членство на Турция в ЕС с европейската перспектива на трите страни (въпрос за защитата).

Имам критични бележки и по втора глава, затова също питам за защитата:

- какви са проблемите в отношенията България-Македония и отражението върху тях на вътрешната междуетническа ситуация ?

- докъде все пак стигна диалогът ЕС/Комисията-Македония по повод членството ?

8. Заключение

На основание потвърдените от мен научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд и проведената публична защита считам, че Научното жури може да присъди образователната и научна степен „доктор по политология” (Ph.D. Political science) на Беджети Миранда Нехас по научна специалност 05.05.15 и гласувам „ЗА”.

18 юни 2013
София

Подпис: